

בס"ד. אחרון של פסח, ה'תשל"ז

(הנחה בלתי מוגה)

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות², דכתוב זה קאי על הגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש ע"י משיח צדקנו, ואומר שיהיו בה ב' ענינים. מחד גיסא, תהי' כימי (בדומה לימי) צאתך מארץ מצרים. ולאידך גיסא, תהי' באופן של אראנו נפלאות, וכמבואר בזוהר³ ובחסידות⁴ שבגאולה העתידה יהיו נפלאות אפילו בערך הנפלאות שהיו כימי צאתך מארץ מצרים. ולכאורה, ב' ענינים אלו הם דבר והיפוכו. והנה, ממ"ש כימי צאתך מארץ מצרים גו', מובן, שבודאי אין הכוונה לגרוע מהפלות הגאולה העתידה, אלא שזה גופא שהגאולה העתידה תהי' כימי צאתך מארץ מצרים הוא ענין של הפלאה ועילוי. ומזה מובן שבהדמיון לימי צאתך מארץ מצרים יש עילוי גדול יותר מהעילוי שבאראנו נפלאות, שלכן, אף שבגאולה העתידה יהיו נפלאות אפילו בערך לימי צאתך מארץ מצרים, מ"מ, מדמין אותה לימי צאתך מארץ מצרים.

ועד"ז מצינו גם בקריעת ים סוף (הסיום דיציאת מצרים), שדוגמתה יהי' גם בגאולה העתידה, כמ"ש⁵ (בהפטרה דאחרון של פסח) והחרים הוי' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים גו', ומסיים⁶ והיתה מסלה לשאר עמו גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים. והיינו, שלאחרי שמבאר גודל ההפלאה שבגאולה העתידה, שאז יהי' והחרים הוי' את לשון ים מצרים וגו' לשבעה נחלים וגו', מוסיף ומסיים והיתה מסלה גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים. ולכאורה צריך להבין, איך אפשר לתווך זה עם מ"ש⁷ הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו, דמבואר בזה⁸ דמ"ש הפך ים ליבשה, בלשון עבר, קאי על קריעת ים סוף,

(1) מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו — ד"ה וככה ד"א ניסן (לעיל ע' שלו ואילך).

(2) מיכה ז, טו.

(3) ח"א רסא, ב.

(4) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תפו ואילך).

(5) ישעי' יא, טו.

(6) שם, טז.

(7) תהלים טו, ו.

(8) ראה תו"א בשלח סב, א-ב. תו"ח

שמות רסד, א. וראה בארוכה ד"ה כמה

מעלות, הפך ים, וידבר גו' קדושים תשכ"ז

(לעיל ח"א ע' קיז ואילך).

ובנהר יעברו ברגל, בלשון עתיד, קאי על ההעברה דלע"ל, שאז יהי' והניף ידו על הנהר גו'. ומסיים בכתוב שם נשמחה בו, דשם דוקא, היינו כאשר בנהר יעברו ברגל לע"ל, אז יהי' נשמחה בו, בו בעצמותו⁹. ומכל זה מובן גודל ההפלאה דבקיעת הנהר לע"ל, שלא בערך למעלה יותר מהענין דהפך ים ליבשה. ואעפ"כ, בהפסוק דוהחרים גו', הנה לאחרי גודל ההפלאה דלע"ל, והניף ידו על הנהר (שהו"ע בנהר יעברו ברגל), מוסיף ומסיים כאשר היתה גו' ביום עלותו מארץ מצרים. ומכללות הענין מובן, שהענינים שהיו בגאולת מצרים יהיו גם בהגאולה העתידה, אלא שאז יהיו באופן נפלא מכמו שהיו בעת יציאת מצרים, ואעפ"כ ישנה מעלה בענינים אלו כמו שהיו בימי צאתך מארץ מצרים לגבי כמו שיהיו לעתיד לבוא.

(ב) **וכללות** הענין הוא, דהנה נת"ל¹⁰ שיציאת מצרים היתה באופן של חפזון, וכמ"ש¹¹ כי בחפזון יצאת מארץ מצרים. וההכנה להיציאה באופן של חפזון, ועצם ענין החפזון בעשי' בפועל, הי' בהענין דמתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם¹². וכיון שג' ענינים אלו (מתניכם חגורים, נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם) היו ענינים עיקריים בהגאולה דימי צאתך מארץ מצרים, מובן, שיהיו גם בהגאולה העתידה. ואע"פ שלע"ל נאמר¹³ כי לא בחפזון תצאו גו', ומבואר במדרש¹⁴ החילוק שבין גאולת מצרים שהיתה באופן של חפזון, להגאולה העתידה עלי' נאמר כי לא בחפזון תצאו גו', מ"מ, כיון שהגאולה העתידה תהי' כימי צאתך מארץ מצרים, מובן, שגם היא תהי' בהקדמת הענינים דמתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם.

ולהבין הענין שגם לעתיד לבוא יהי' הענין דמתניכם חגורים וגו', אף שענין זה מורה על חפזון (כנ"ל), ולע"ל לא בחפזון תצאו גו', הנה, כללות ענין החפזון הוא ג"כ דבר טוב, והיינו ענין הזריזות, זריזין מקדימין למצוות¹⁵, וכמובן ממה דאיתא בשל"ה¹⁶ ובכ"מ דזריזות היא היפך העצלות, ועצלות ועצבות הרי הם מצד הלעו"ז, כדאיתא בתניא¹⁷,

9 תו"א שם, ד. סד, סע"ב.

10 בד"ה וככה די"א ניסן שבהערה 1.

11 ראה טז, ג.

12 בא יב, יא.

13 ישע"י נב, יב.

14 שמו"ר פי"ט, ו.

15 פסחים ד, א.

16 שער האותיות אות ד' (סה, ב). הובא

באוה"ת בא ע' שה.

17 פרק א.

והפכו הו"ע הזריזות, כמבואר בתניא¹⁸ שהזריזות מראה השמחה והחפץ למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו. וזהו ענין החפזון שיהי' לעתיד לבוא, היינו ענין הטוב שבו, שלעתיד לבוא יהי' ענין זה באופן נעלה יותר מכמו שהוא עתה. אמנם, מ"מ כתיב כי לא בחפזון תצאו גו'. והענין הוא כמובן מאוה"ת¹⁹, דמ"ש כי לא בחפזון גו' קאי על היציאה עצמה, אבל ההכנה להיציאה תהי' באופן של חפזון למעליותא. וכמו שהוא בקיום המצוות, שקיום המצוה עצמה צ"ל במתינות והתיישבות, לא בחפזון, והזריזות היא בהכנת המצוה, בקביעות הזמן ומקום כו'. וכמו שמצינו אצל אברהם (שממנו למדים¹⁵ שזריזין מקדימין למצוות), שזריזותו היתה בההכנה דוישכם אברהם בבוקר גו'²⁰, אבל עצם המצוה (העקדה) היתה משך זמן לאח"ז. ועד"ז יהי' לעתיד לבוא, שהיציאה עצמה תהי' באופן דכי לא בחפזון גו' (כמו בקיום המצוות והעקדה עצמה). וזהו ההפרש שבין גאולת מצרים לגאולה העתידה, דבגאולת מצרים הי' החפזון (לא רק בהכנה להיציאה, אלא) גם בהיציאה עצמה (היינו בעצם המצוה, כי היציאה זוהי המצוה דגאולת מצרים), משא"כ בגאולה העתידה לבוא, הנה עצם היציאה לא תהי' בחפזון. אבל ההכנה שלפני היציאה תהי' באופן דמתניכם חגורים גו', המורה על ענין של חפזון וזריזות, שענין זה יהי' ג"כ לעתיד לבוא, וביתר שאת ויתר עוז.

ג) **וביאור הענין**, דהנה נת"ל²¹ מהמבואר בארוכה בד"ה וככה הגדול²² [שהשנה היא שנת המאה לאמירתו בפעם הראשונה], שמביא דברי הרקטני²³ שענין מתניכם חגורים זהו ע"ש חגרה בעוז מתני²⁴. ונתבאר הענין ע"פ המבואר באגה"ק בתחלתו שמתנים הו"ע האמונה, דכשם שהמתנים מעמידים את הראש ואת הזרועות, הנה כן הוא ענין האמונה, שהיא היסוד וכו'. אמנם אעפ"כ צ"ל עוז ותוספת כח בהאמונה, וכמ"ש²⁵ ורעה אמונה, והיינו שהאמונה צריכה להתפשט בכל הכחות, עד שתומשך גם בהרגל ובהעקב שברגל. והתפשטות זו נעשית ע"י שחגרה בעוז (מתני'), דאין עוז אלא תורה²⁶, והיינו תושבע"פ, דלהיות שבתושבע"פ הרצון העליון הוא בגלו²⁷, והרצון הוא למעלה

(24) משלי לא, יז.

(25) תהלים לז, ג. וראה תו"א קיא, סע"א ואילך. לקו"ת ואתחנן ד, ב ואילך.

(26) שהש"ר פ"ב, ג.

(27) תניא אגה"ק שם. וראה ג"כ שם

סכ"ט (קנ, ב).

(18) אגה"ק סימן כא.

(19) שם ע' חצר ואילך.

(20) וירא כב, ג.

(21) בד"ה הנ"ל (לעיל ע' שמ ואילך).

(22) תרל"ז — פ"ד.

(23) עה"פ בא שם.

משכל ודעת, בדוגמת האמונה שהיא למעלה מטו"ד, לכן ע"י לימוד תושבע"פ נעשה תוספות התחזקות באמונה, ונעשה ורעה אמונה.

והענין בזה, דהנה, יש כמה דרגות בענין האמונה, דעם היות כל ישראל מאמינים בני מאמינים²⁸, מ"מ, יש בזה כו"כ דרגות, ומתחיל מהענין דמאמינים בני מאמינים גופא, שיש בזה ב' מדריגות, הא', שהם מאמינים מצד עצמם, והב' שהם בני מאמינים. וע"ד מ"ש בקריעת ים סוף²⁹ זה א"ל ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו, זה א"ל הו"ע שהם עצמם מאמינים, ואלקי אבי הו"ע בני מאמינים. ונוסף לזה ישנם עוד כו"כ מדריגות בענין האמונה. והענין הוא, דהנה מבואר בסידור (ד"ה ששת ימים תאכל מצות³⁰) דענין האמונה שנתייחדה לישראל דוקא אינה בבחינת ממכ"ע, אלא בבחינת סוכ"ע. דבבחינת ממכ"ע ישנה אמונה והשגה גם אצל אוה"ע, כי ענינה הוא ידיעה והשגה ולא אמונה. וענין האמונה, שהיא דוקא אצל ישראל, זהו בבחינת סוכ"ע. וכיון שבבחינת ממכ"ע וסוכ"ע כמה מדריגות, הנה מובן מזה, דכשמגיע לידיעה במדריגה שבבחינת סוכ"ע, הנה מדריגה זו נעשית בבחינת ממכ"ע והכנה וכלי לאמונה בסוכ"ע שבעולם נעלה יותר. וכן הוא בפרטי המדריגות שבנשמה, כמבואר בקונטרס העבודה³¹ דה' המדריגות שבנשמה, חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה³², הם כנגד הד' עולמות (אבי"ע) ועולמות הא"ס, וא"כ, כשם שבעולמות יש כמה מדריגות, וכשמגיע לידיעה בעולם הא', אז נעשה עולם שלמעלה ממנו בבחינת אמונה וסוכ"ע לגבי', כן הוא גם בהמדריגות שבנשמה (שכנגד העולמות, כנ"ל), שבכל מדריגה אפ"ל שתהי' בבחינת ידיעה או אמונה, וכשמגיע לידיעה במדריגה א', אזי נעשית מדריגת הנשמה שלמעלה ממנה בבחינת אמונה וסוכ"ע לגבי'. וענין זה תלוי בהמדריגה שעומד בה, וכדאיתא בזוהר בסבא דמשפטים³³ ב"נ כד אתיליד יהבין ל' רוחא וכו', עד שמגיע להדרגא הכי העליונה. ועד"ז ישנם חילוקי דרגות באמונה בכללות ישראל, שזהו החילוק שבין ראשיכם שבטיכם לחוטב עציך ושואב מימין³⁴, שהאמונה דחוטב עציך ושואב מימין היא בדרגא תחתונה, שדרגא זו היא בבחינת ידיעה אצל ראשיכם שבטיכם, והאמונה שלהם

32) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לז.

33) צד, ב.

34) ר"פ נצבים.

28) שבת צז, א.

29) בשלח טו, ב.

30) רפד, א ואילך. רפז, ב ואילך.

31) פ"א.

היא במדריגה נעלית יותר. והנה, בכל הדרגות שבאמונה צ"ל הענין דרעה אמונה, ובלאה"כ יתכן שיהי' גנבא אפוס מחתרתא רחמנא קרייא³⁵, והיינו, שבכל דרגא שבאמונה שייך הענין דגנבא (כמובן מהמבואר בספרי מוסר וחסידות), ובמילא, אם חסר הענין דרעה אמונה, אפשר שיהי' גנבא אפוס מחתרתא וכו', ולכן, בכל מדריגה שבאמונה צ"ל הענין דרעה אמונה. וכמבואר בשער האמונה³⁶ שאפילו משה רבינו שעליו נאמר³⁷ פתי יאמין לכל דבר, שהי' בתכלית העילוי במדריגת האמונה, הי' חייב במצות אכילת מצה (מיכלא דמהימנותא³⁸) בלילה הראשון דפסח, כדי להמשיך תוספות כח האמונה האלקית בנפשו, להיות ורעה אמונה.

ועפ"ז יובן הענין דמתניכם חגורים שיהי' לעתיד לבוא, כיון שגם אז יהי' צורך בענין דרעה אמונה. והענין בזה, דהמבואר לעיל שבחינת סוכ"ע במדריגה אחת הוא בבחינת ממכ"ע לגבי המדריגה שלמעלה יותר, ובחינת סוכ"ע היא במדריגה נעלית עוד יותר, הרי זה גם בנוגע לאמונה שבזמן הזה ביחס לאמונה דלע"ל. דהנה, לע"ל כתב³⁹ מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שיהי' ענין הידיעה באלקות, אמנם, כיון שידעת האדם היא מוגבלת, והוא ית' הוא אין סוף, הרי מובן שנוסף על הידיעה באלקות, תהי' לע"ל גם האמונה בענינים שלמעלה מידיעת האדם. וכמ"ש הרמב"ם⁴⁰ ששיגו דעת בוראם כפי כח האדם, אבל בנוגע לענינים שלמעלה מכח האדם, יהי' ענין האמונה. והיינו שלע"ל יהי' ענין האמונה במדריגה שלמעלה יותר מדעה את ה' כפי שהיא בתכלית העילוי והשלימות דכמים לים מכסים. וכללות הענין בזה, כמבואר בלקו"ת בד"ה וידעת⁴¹ ובדרושי רבותינו נשיאינו שלאח"ז, שכשם שגם לאחרי שאתה הראת לדעת וגו'⁴², בבחינת גילוי עצום, הי' ענין האמונה במדריגה נעלית יותר (בבחינת סוכ"ע), כן הוא גם לע"ל, שגם לאחר שיקויים מ"ש מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, יהי' ענין האמונה במדריגה נעלית עוד יותר. וזהו שגם לע"ל יצטרכו להענין דורעה אמונה. וע"ד האמור לעיל במשה רבינו, דאף שבהיותו למטה הי' נשמה דאצילות⁴³, כמאמר⁴⁴ משה משה לא פסיק טעמא

40) סוף הלי' מלכים.
41) ואתחנן ד, ד.
42) ואתחנן ד, לה.
43) לקו"ת נצבים מט, ב.
44) זח"ג קלח, א.

35) ברכות סג, א ע"פ גירסת הע"י.
36) לאדמו"ר האמצעי — פ"א.
37) משלי יד, טו. שמו"ר פ"ג, א.
38) זח"ב קפג, ב.
39) ישעי' יא, ט.

בגווייהו, מ"מ, הי' צריך למיכלא דמהימנותא בכדי שיהי' אצלו ורעה אמונה. ועד"ז בכללות הגאולה (שהיא בדוגמת עולם האצילות, דבאצילות אינו שייך ענין הגלות, אלא שהגאולה העתידה היא נעלית יותר, דתכלית העילוי והשלימות שבגאולה תהי' לע"ל), שגם אז יצטרך להיות ורעה אמונה, שזהו"ע מתניכם חגורים שיהי' בגאולה העתידה.

(ד) **וענין** נעליכם ברגליכם שיהי' לעתיד לבוא, יובן מכמו שהוא בזמן הזה (ביצי"מ). דהנה, מבואר בהמאמרים ובהמשך וככה הנ"ל⁴⁵ שיש בזה ב' עבודות, הענין דנעליכם, וענין דנעליכם ברגליכם. העבודה דנעליכם היא לעבד ולהפוך (איבערמאכך) עור הבהמה, נפש הבהמית, להיות נעל וכלי לגוף האדם, נפש האלקית. ונוסף לזה צריך להיות נעליכם ברגליכם, היינו, שלא ישאר בבחינת נעל בפ"ע, וע"ד שמצינו במשנה דנגעים⁴⁶ (ובכ"מ) שיש חילוק אם סנדלו בידיו או שנעול ברגליו, שאינו דומה כשהוא בפ"ע בידיו, לכמו שלבוש ברגליו, שאז נטמא מחמת האדם עצמו. ועד"ז הוא החילוק בעבודה, דאף שגם הענין דנעליכם בפ"ע הו"ע של עבודה, עיבוד העורות⁴⁷, שדבר גס ובהמי נעשה טפל לנפש האלקית, בחינת אדם, אתם קרויין אדם⁴⁸, מ"מ, צ"ל ג"כ העבודה דנעליכם ברגליכם, שהענינים של נפש הבהמית יהיו נעשים ביחד עם נפש האלקית, והיינו, שלא זו בלבד שנה"ב עושה עניני' בפני עצמה, כמו מעשה המצוות בלא כוונה, אלא שעושה אותם ביחד עם נה"א, כמעשה המצוות בכוונה כו', שעיי"ז נעשה עילוי בהנעל, נה"ב (ועבודתה) שנעשית חלק ומשמש, בטל וטפל לנה"א. ומזה יובן ג"כ בנוגע ללע"ל. והענין הוא, דהנה כתיב⁴⁹ מה יפו פעמיך בנעלים גו' (דזהו"ע נעליכם ברגליכם כדאיתא ברקנטי²³), ודרשו רז"ל⁵⁰ דקאי על עולי רגלים, שאז הי' ענין הראי' באלקות, דכדרך שבא לראות כך בא ליראות⁵¹ (דלא כבזמן הגלות שאין אנו יכולים לעלות וליראות כו'⁵²), ומ"מ, גם במעמד ומצב זה מדגישים הענין דנעליכם (מה יפו פעמיך בנעלים), שצ"ל העבודה עם הנעל, נה"ב, ועוד זאת, שצ"ל נעליכם ברגליכם, שנה"ב נעשית טפל לנה"א. וכללות הענין בזה, שע"י כללות

49) ש"ה ש ז, ב.

50) סוכה מט, ב. חגיגה ג, א. ב"ר פמ"ג,

47) ראה תו"א בראשית ה, ב. משפטים ט.

51) חגיגה ב, א.

52) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

45) פק"ח ואילך.

46) פי"ג מ"ט.

47) ראה תו"א בראשית ה, ב. משפטים ט.

עו, א.

48) יבמות סא, א.

הפעולה בנה"ב (נעליכם ברגליכם) נעשה עילוי גם בנה"א עצמה, כמבואר בהמשך הנ"ל⁵³ ובכמה דרושים. והרי העילוי שנעשה בנה"א ע"י עבודתה עם נה"ב, יהי ביתר שאת ויתר עוז לע"ל, שאז יהי בירור וזיכוך גשמיות העולם בתכלית השלימות⁵⁴, ומזה מובן שגם העילוי שע"י נה"ב יהי בבחינה נעלית יותר. וכמבואר בכ"מ⁵⁵ שלאחר תחה"מ תהי' הנשמה ניוזנית מן הגוף, והיינו שגם לע"ל יהי' החילוק בין נשמה לגוף, ומ"מ, תקבל הנשמה חיותה מהגוף דוקא. ומזה מובן עוד יותר גודל העילוי שבהעבודה דנעליכם ברגליכם בזמן הגלות, ובכללות שית אלפי שני דהוה עלמא⁵⁶, שע"יז מגיעים להענין דנעליכם ברגליכם שיהי' לעתיד לבוא בגאולה השלימה, וביתר שאת ויתר עוז.

ה) **וענין** ומקלכם בידכם שיהי' לעתיד לבוא יובן ע"פ המבואר בהמשך הנ"ל⁵⁷ דישנם שני בחינות מקל. ישנו המטה שהי' למשה בתחלה, שהי' מבחינת עה"ד טו"ר⁵⁸, ומצד הרע שבו גרם שחטא בסלע, ואח"כ נמסר לו מטה אחר מעץ החיים. ולמעלה מזה הוא המטה דיעקב, כמ"ש⁵⁹ כי במקלי עברתי את הירדן, ומטה דמשיח צדקנו, עליו נאמר⁶⁰ מטה עוזך ישלח ה' גו' רדה בקרב אויבך. והענין בזה, כמבואר בהמשך הנ"ל⁶¹ שיש מקל שענינו לרדות בהרשעים, וכדאיתא במדרש⁶² כשם שדרכן של כלב לרדות במקל כך הם (הרשעים) לוקים במקל, דבדברים לא יוסר עבד⁶³, ובעבודה הו"ע לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר⁶⁴. וזהו"ע המטה דעה"ד טו"ר. אמנם, מטה זה אינו שייך לע"ל, שהרי לע"ל כתיב⁶⁵ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וענין המטה דמשיח צדקנו, שעליו נאמר מטה עוזך גו' רדה בקרב אויבך, הו"ע השליטה והממשלה⁶⁶, דגם אויביו ישלים אתו⁶⁷, ישלים מלשון שלימות. וזהו מ"ש מטה עוזך (ולא סתם מטה), דעוזך מורה על גודל ענין הזריזות (דעוזך שבמטה משיח צדקנו קשור עם ענין העוז דחגרה בעוז מתני')

61) פקי"ט. פקי"ט. פקי"ח.

62) שמור" פ"ט, ב.

63) משלי כט, יט.

64) ברכות ה, א. וראה תניא פכ"ט.

פל"א. לקו"ד ח"ג תקכד, א ואילך.

65) זכרי' יג, ב.

66) המשך וככה הנ"ל פקט"ז. פקי"ט

ואילך. פקב"ג ואילך.

67) משלי טז, ז.

53) פקי"ט. פקי"ד.

54) תניא פל"ו ואילך.

55) המשך וככה הנ"ל פצ"א-צב. סה"מ

תרנ"ט ע' קה ואילך. תרח"ץ ס"ע ריט.

56) ר"ה לא, א.

57) פקט"ז ואילך.

58) זח"ב משפטים קטו, א (ברע"מ).

59) וישלח לב, יא.

60) תהלים קי, ב.

המורה על זריזות), והכח לשלוט על הכל, רדה בקרב אויבך. וזהו"ע מקלכם בידכם דלעתיד לבוא, בחינת מטה עוזך דמשיח צדקנו.

(ו) **והנה** ע"י ההכנה דמתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם כמו שתהי' לע"ל (שענינם זריזות וחפזון למעליותא), הנה באים אח"כ לעצם עשיית המצוה והיציאה מהגלות באופן דכי לא בחפזון תצאו גו' כי הולך לפניכם הוי', אני לבדי, שתהי' היציאה ע"י הקב"ה לבדו, בלי בית דינו, כמבואר במדרש הנ"ל¹⁴. וע"ד שהי' ביציאת מצרים, שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו⁶⁸, ומבואר בהמשך תער"ב⁶⁹ שבכבודו קאי על בחינת מלכות דא"ס שלפני הצמצום, ובעצמו קאי על תפארת דא"ס שלפני הצמצום. אלא שבשעת יציאת מצרים הי' הגילוי רק לפי שעה, ובאופן של נתינת כח בלבד, ואח"כ הוצרך להיות ענין העבודה כדי להגיע למ"ת, ואח"כ לגאולה העתידה, משא"כ הגילוי דלע"ל שיהי' באופן תמידי. וכמו שיהי' בביהמ"ק השלישי, עליו נאמר⁷⁰ ויהי בשלם סוכו גו', שהשראת השכינה בו, ושכנתי בתוכם⁷¹, תהי' באופן נצחי. וזהו ג"כ שלע"ל יהי' הגילוי דבחינת מטה עוזך, והיינו שיהי' גילוי בחינת מלכות דא"ס, תכלית השלימות דבחינת מלכות (לפני הצמצום), ביחד עם הגילוי דבחינת תפארת דא"ס, וכמ"ש⁷² ונגלה כבוד הוי' גו', שיהי' הגילוי דהוי' לבדו בלי בית דינו, ולכן יהי' באופן תמידי.

(ז) **והנה** אף שלע"ל יהיו כל הענינים באופן דאראנו נפלאות לגבי יצי"מ, מ"מ, יש גם מעלה מיוחדת ביצי"מ, שלכן נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. והענין בזה, שבהמשך ליצי"מ, שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, הי' הגילוי דמתן תורה⁷³, שזוהי הפעם הראשונה שבטלה הגזירה דעליונים לא ירדו למטה כו'⁷⁴, שעליונים ירדו למטה, וזה הי' נתינת כח שיוכל להיות אח"כ הענין דתחתונים יעלו למעלה⁷⁴. ועוד מעלה ביצי"מ, שאז תכלית העילוי נמשך

לומר בי"א ניסן השתא (ראה לעיל ח"א ע' 1 ואילך).

(71) תרומה כה, ח.

(72) ישע"י מ, ה.

(73) ראה שמות ג, יב ובפרש"י.

(74) שמור"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(68) הגש"פ פיסקא "מצה זו". ושם לפנ"ז פיסקא "ויוציאנו".

(69) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקכד.

וראה ד"ה קול דודי די"א ניסן תשל"ו (לעיל ע' שה. ע' שיב) ובהערה 43. וש"נ.

(70) תהלים עו, ג. — הקאפיטל שהתחילו

למטה בתחתון שאין תחתון למטה ממנו. שהרי לע"ל יתעלה התחתון למדריגה נעלית, משא"כ בשעת יציאת מצרים נמשך הגילוי בבחינה התחתונה ביותר, שאין תחתון למטה ממנו. ודוקא בזה (בתחתון ביותר) ישנה מעלה מיוחדת שאינה גם במדריגות הנעלות, כידוע שהיותו תחתון ביותר מורה ששרשו גבוה ביותר⁷⁵, וע"ד המבואר בתניא⁷⁶ (בקיצור בכמות) ובדרושים שלאח"ז⁷⁷, מעלת האתכפיא על האתהפכא (גם בבחינה הנעלית שבאתהפכא). וזהו שגם לע"ל יזכירו יציאת מצרים (אם כי באופן של טפל⁷⁸), כימי צאתך מארץ מצרים, וביחד עם זה, אראנו נפלאות, באופן נעלה שלא בערך מכמו שהי' בימי צאתך מארץ מצרים.

ועד"ז ג"כ בענין קריעת ים סוף, שהוא גילוי נעלה ביותר, שהרי קריעת ים סוף הי' נס הכי גדול, עד שהוא דוגמא לכל ענין קשה, כמאמר⁷⁹ קשה כו' כקריעת ים סוף, ואעפ"כ, הנה הבקיעה דלעתיד תהי' שלא בערך למעלה יותר ממה שהי' בקריעת ים סוף, וכמ"ש והניף ידו על הנהר בעים רוחו גו', כמבואר בהדרושים (בלקו"ת⁸⁰ בתורת חיים⁸¹ באוה"ת⁸² ובהדרושים שלאח"ז⁸³) ענין בעים רוחו שבהעלי' והבקיעה דלע"ל, וענין והכהו לשבעה נחלים דוקא, דקאי על הז' מדות שלמטה מבינה, ולמעלה יותר, על ז' תחתונות דחכמה, אריך אנפין ועתיק יומין, עד לבחינת הפנימיות ועצמות כו'. וכמבואר בפע"ח⁸⁴ שכל הגילויים דעתה הם מבחינת חיצוניות עתיק בלבד, ולע"ל הי' הגילוי דבחינת פנימיות עתיק. ומכל זה מובן גודל האין ערוך שבהאראנו נפלאות דלע"ל לגבי הגילויים שבימי צאתך מארץ מצרים. ואעפ"כ, גם בהבקיעה דלע"ל נאמר כיום עלותו מארץ מצרים, שזהו"ע קריעת וביטול ההעלם והסתר שבהפך ים ליבשה, שנתגלה בחינת ההעלם, כב' הדיעות שבזה⁸⁵, דעת האריו"ל⁸⁶ שהיתה המשכת אצילות בבי"ע, ודעת הזוהר⁸⁷ שהיתה העלאת הבריאה באצילות, ובכל הדרגות שבזה עד לבחינת פנימיות עתיק (שזה

(75) לקו"ת צו יג, ב. ועוד.

(76) פכ"ז.

(77) תו"א הוספות קיד, סע"ג ואילך.

(78) אוה"ת דרושים לפסח ע' תנח ואילך. ועוד.

(79) ברכות יב, ב.

(80) פסחים קיח, א. סוטה ב, א. סנהדרין

כב, א. ב"ר פס"ח, ד. פצ"ז, א. זוהר ח"א רז,

ב. רח, א. ח"ב נב, ב. קע, א"ב.

(81) צו יז, א ואילך.

(82) שמות רפב, א ואילך.

(82) נ"ך ח"א ע' קצב ואילך.

(83) סה"מ תרל"ה ח"א ע' רנו ואילך.

(84) סה"מ תרח"ץ ע' קצח ואילך.

(85) שער הק"ש פט"ו. וראה לקו"ת

שה"ש בסופו.

(86) ראה סידור (עם דא"ח) שער חג

המצות רפט, ד ואילך. שער האמונה פנ"ד.

ובארוכה ד"ה והחרים תרל"א.

(87) פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ח.

(88) ח"ב מח, ב.

שנה

ספר המאמרים — י"א ניסן

הי' התחלה להבקיעה דלעתיד וכו', ולכן מזכירים אותה ביחד עם הבקיעה דלעתיד). וכן תהי' לנו בקרוב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו במהרה בימינו ממש.

